

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 1 (26)

Sisällysluettelo

■ Selvityksen keskeinen sisältö	1
■ Taustaa	2
■ Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö	3
■ Lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen	10
■ Liitteet	20

1 Selvityksen keskeinen sisältö

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken (käsitteistä tarkemmin liitteessä 4). Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Eräät selvityksessä esitetyt aikasarjat lähtevät vuodesta 2008, jolloin kohtuusperiaatesäännökset uusittiin ja yhtiöille tuli lakimääräinen velvoite informoida lisäetujen tavoitteistaan ja tavoitteidensa toteutumisesta.

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetutavoitteet.

Vakuutusyhtiöt ovat lakimuutoksen voimaantulon jälkeen parantaneet kohtuusperiaateinformaatiotaan osin kohtuusperiaateselvitysten läpinäkyvyyden ja osin Finanssivalvonnan aktiivisen puuttumisen takia.

Tämä selvitys on kolmas Finanssivalvonnan julkaisema kohtuusperiaateselvitys. Kun Finanssivalvonta julkaisi ensimmäiset omat kohtuusperiaateselvityksensä, useilla yhtiöillä oli puutteita tietojen löytymisessä. Nyt tilanne on huomattavasti parempi. Aikaisemmin tieto tai osa siitä saattoi löytyä vain tilinpäätösinformaation yhteydestä. Nyt tiedot on kerätty asianmukaisesti omaan sivustoonsa, jonka useimmiten löytää

melko helposti. Lisäksi informaation taso on useimmiten hyvä. Sekä tavoitteet että niiden toteutuminen on kuvattu. Myös alan parhaiden käytänteiden taso on selvästi noussut.

Suurimmat ongelmat ovat yhä tilinpäätösinformaation puutteellisuuksissa. Ylipäätäänkin ylijäämän jakautumista vakuutusnottajien ja omistajien kesken ei juuri ole käsitelty, vaikka sitä aikoinaan vakuutusyhtiölakia uudistettaessa edellytettiin. Sen analysointi ei myöskään ole täysin yksikäsitteistä, koska varoja voidaan käytännössä jakaa myös muuten kuin osinkoina tai takuupääoman korkoina. Käytännössä lähellä ylijäämän jakamista on esimerkiksi se, että yhtiö maksaa pääomalinasta emoyhtiölle korkeaa korkoa.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis neljältä vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, mihin pitää varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaettujen osinkojen ja takuupääoman

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 2 (26)

koron osalta, mutta heidän osuuttaan rajoittavat vakuutus-
senottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason ei
tule vaihdella yhtä voimakkaasti kuin yhtiön tulos.

Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonais-
tuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin. Aineiston perusteella
jatkuvuusperiaate nähdäksemme yleisesti toteutui ja yhtiöt
noudattivat vahvistamia lisäetujen jakoperiaatteita. Lisäksi
yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukai-
sesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisten vakuutusten
kesken.

Finanssivalvonta tulee jatkamaan kahdenkeskisiä keskuste-
luja yhtiöiden kanssa informaation kehittämistä.

Lisätietoja antaa johtava matemaatikko Jari Niittuiperä,
puhelin 010 831 5517.

2 Taustaa

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisesti että
vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimitta-
miin tietoihin vuodelta 2011. Vertailut on tehty ajanjaksolta
2008–2011.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain
vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty
selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi
selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaise-
mia lisäetujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä
lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Vaikka tarkastelujakso onkin kalenterivuosi, käytännössä
yhtiöiden tilinpäätösinformaatio valmistuu myöhemmin ke-
vällä. Jotta verkkosivut ehdittäisiin päivittää, tiedot selvitys-
tä varten on haettu 25.6.2012.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen li-
säksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana
kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet
jollekin vakuutuskantansa osalle jonkin minimituoton (liite
2), lukuun ottamatta Henkivakuutusosakeyhtiö Retroa,
joka jälleenvakuutustoimintansa lisäksi hoitaa konkurssiin
menneistä Henkivakuutusosakeyhtiö Apollosta ja Kansas-
ta siirrettyjen eläkkeiden maksamisen. Yksinkertaisuuden
vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten
nimien sijasta lyhyempiä nimiä.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi ei enää myy vakuu-
tuksia vaan hoitaa olemassa olevaa vakuutuskantaansa,
joten sen toimintalogiikka ja ylijäämänjakotavoitteet poikke-
avat muista merkittävästi. Tämä näkyy myös tämän selvityk-
sen vertailuissa.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmä-
henkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997
otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset
ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräy-
tyvään ylimääräiseen lisäetuun.

Vuoden 2011 alussa Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia ja
Aktia Henkivakuutus Oy purkivat rinnakkaisvakuutusso-
muksensa. Tämä vaikutti erityisesti Liv-Alandian lisäetupoli-
tiikkaan, koska aikaisemmin edut olivat samat kuin Aktian.

Lisätietoa henkivakuutuksesta, henkivakuutus tuotteista ja
henkivakuutusta koskevasta lainsäädännöstä löytyy liittees-
sä 1 olevan lähdeluettelon sisältämästä aineistosta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 3 (26)

3 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

3.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrittäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2011 koko vakuutussektorin sekä kohtuusperiaatteen kannalta, ja lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2011.

Osa esitettävistä tiedoista ulottuu vuodelle 2012, mutta yhtiöiden päätökset asiakashyvityksistä perustuvat vuoden 2011 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

3.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen: Korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti

laskettu vastuuelka kasvaa. Tämä samoin kuin sijoitusmarkkinoiden heikkeneminen pienentävät vakuutusyhtiöiden mahdollisuuksia jakaa isoja asiakashyvityksiä. Toisaalta yhtiöt sijoittavat muihinkin kuin korkoinstrumentteihin.

Vuosi 2011 oli sijoitusympäristönä haastava. Pitkät korot alenivat melkein koko vuoden ajan ja elokuusta lähtien osakemarkkina heikkeni merkittävästi. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta, sijoitusten allokaation muutoksista ja sijoitusten suojauksista vaikuttivat yhtiöiden saamiin sijoitustuottoihin.

Kokonaisuudessaan vakuutusyhtiöiden vakavaraisuudessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2011, kuten kuvioista 3.1 on havaittavissa. Verrattuna vuoteen 2008 yhtiöiden vakavaraisuudet ovat yleisestikin parantuneet.

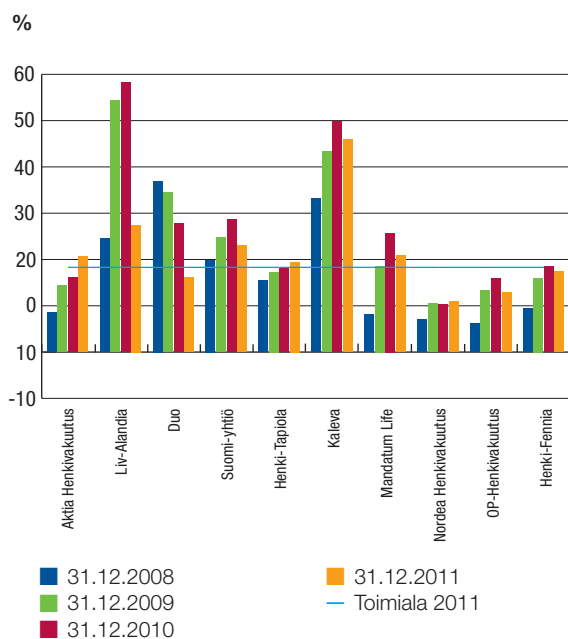
Aktia Henkivakuutuksen ja Liv-Alandian rinnakkaisvakuutuksen purkautuminen ja kannansiirto Aktia Henkivakuutuksesta Liv-Alandiaan näkyi kuviossa merkittävänä muutoksena.

Kuviosta 3.1 on nähtävissä myös yhtiöiden erilaiset pääomastrategiat. Konsernin tytäryhtiöissä pidetään tyypillisesti vähemmän pääomia kuin itse emoyhtiössä, mutta samalla emoyhtiö on varautunut tarvittaessa pääomittamaan tytäryhtiöitä.

Lyhyet korot olivat vuoden lopulla korkeammat ja pitkät korot alhaisemmat kuin edellisessä vuodenvaihteessa, kuten kuvioista 3.2 on havaittavissa. Alhaiset pitkät korot lisäävät laskennallisesti vakuutusyhtiöiden markkinaehtoisesti laskettua vastuuelkaa perustekorkoisten vakuutusten osalta ja vaikuttavat negatiivisesti yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettuun vakavaraisuusasemaan. Vuoden 2011 korkotasolla yhtiö ei pysty kattamaan korkeampien perustekorkoisten vakuutusten tuottovaatimusta pelkästään korkoinstrumenteilla.

Kuvion 3.2 pitkät viiden ja kymmenen vuoden korot ovat korkoja, joita eri yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan. Yhtiöiden ilmoittamat tuottotavoitteet on useimmiten sidottu referenssituottoihin. Lisäksi kuviossa on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja vuoden euriborit. Ne ensin nousivat ja sitten laskivat vuonna 2011 kertoen keskuspankkien rahapolitiikkaan kohdistuvista korko-odotuksista. Toisaalta myös viiden vuoden valtion obligaatiokorko oli vuoden vaihteessa alempana kuin vuoden euriborit. Yhtiöiden tuottotavoitteita

Kuvio 3.1 Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta (vakavaraisuusaste)

Lähde: Finanssivalvonta.

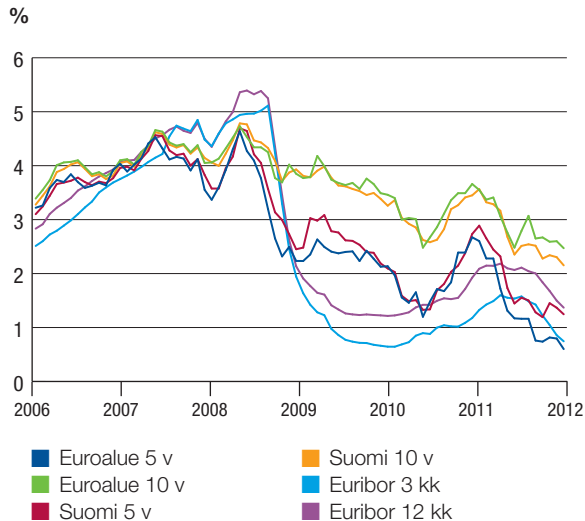

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 4 (26)

Kuvio 3.2 Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborin korot

Lähteet: Reuters ja Eurostat.

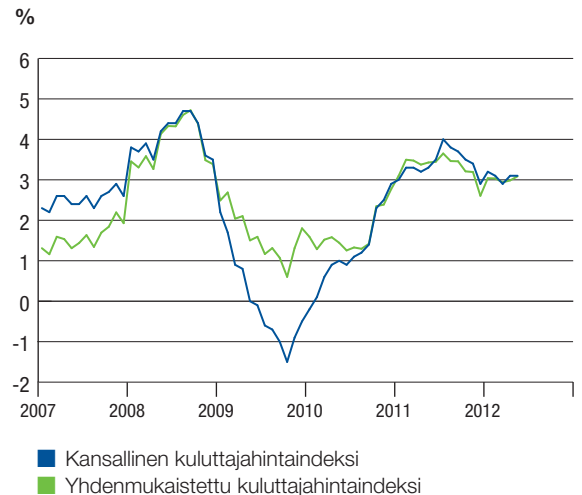
käsitellään myöhemmin selvityksen kohdassa 4.3 ja tavoitteiden toteutumista suhteessa korkoihin kohdassa 4.8.

Vakuutusyhtiöillä on laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 3 % vaihdellen välillä 0,8–4,5 %. Näin ollen henkivakuutusosakeyhtiöille oli haasteellista saada perustekorkoisille vakuutuksille riittävää tuottoa ja eräiden vakuutusyhtiöiden korkoliike oli negatiivinen. Laskuperustekorko määrittelee sijoitettujen varojen vähimmäistuottovaatimuksen, joten mahdollinen matala korkotaso asettaa henkivakuutusyhtiöille merkittävän haasteen.

Korkoliikkeen tulosta laskettaessa otetaan huomioon perustekorkomenon lisäksi myös sijoitusomaisuuden tuotto. Kuten kuviosta 3.6 on nähtävissä, sijoitustoiminnan tuotot olivat vuonna 2011 huonommat kuin kahtena edellisellä vuonna, jolloin ne olivat melko hyvät. Yhtiöiden kokonaisuhyityksen taso oli melko alhainen, mikä ei mahdollistanut ylimääräisten asiakashyvitysten jakamista erälle vakuutuksille, joilla on korkea perustekorko.

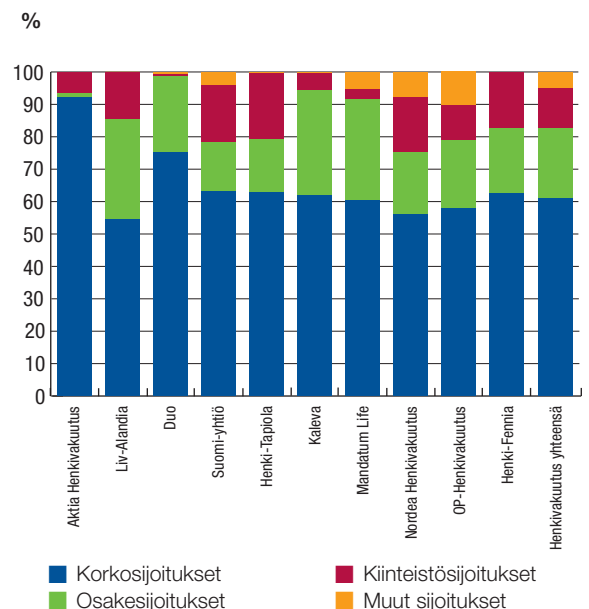
Vakuutuksenottajat ovat saaneet vakuutuksilleen keskimäärin reaaliuottoa. Kuluttajahintojen nousu eli inflaatio (ks. kuvio 3.3) oli voimakkaampaa kuin markkinoilta saatava korkotuotto (ks. kuvio 3.2). Toisaalta yhtiöiden vakuutuksille

Kuvio 3.3 Kuluttajahintaindeksien muutokset

Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 3.4 Sijoitusjakauma 31.12.2011 (käyvin arvoin)

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 5 (26)

antamat kokonaistuotot ylittivät useissa tapauksissa kuluttajahintojen muutokset (ks. taulukko 3.4). Ainoastaan Duon vakuutuksille antama keskimääräinen tuotto (ks. taulukko 3.2) oli alle kuluttajahintojen muutoksen (ks. kuva 3.2).

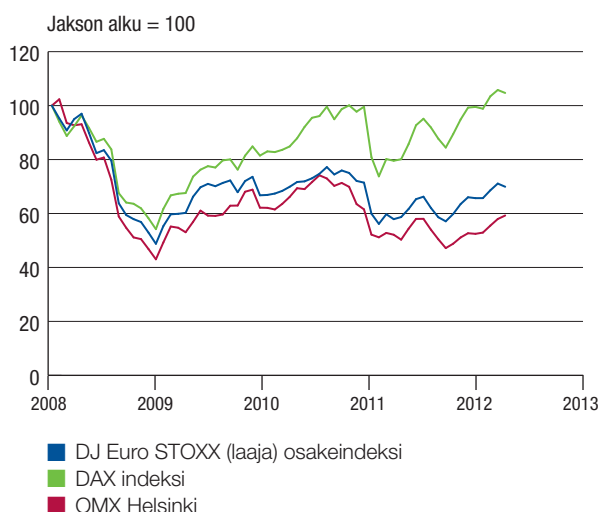
Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatio sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus. Kuviossa 3.4 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2011 lopussa.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat siis merkittävästi. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja jatkossa yhä enemmän Solvenssi II:n vakavaraisuuskehikon mukaisesti riskiperusteiset pääoma-vaatimukset. Toisaalta sijoitusjakauma vaikuttaa asiakkaiden saamaan tuottoon.

Vuoden 2011 osakemarkkina oli kokonaisuutena vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnalle haasteellinen suuren vaihtelun takia, kuten kuviosta 3.5 on havaittavissa.

Vakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate asettaa vaatimuksia henkivakuutusyhtiöiden ylijäämän jakamiselle. Kohtuusperiaatteen mukaan asiakkaalla on oikeus kohtuulliseen määrään vakuutusten tuottamasta ylijäämästä.

Kuvio 3.5 Euroalueen osakeindeksit

Lähteet: Bloomberg ja NASDAQ OMX Helsinki.

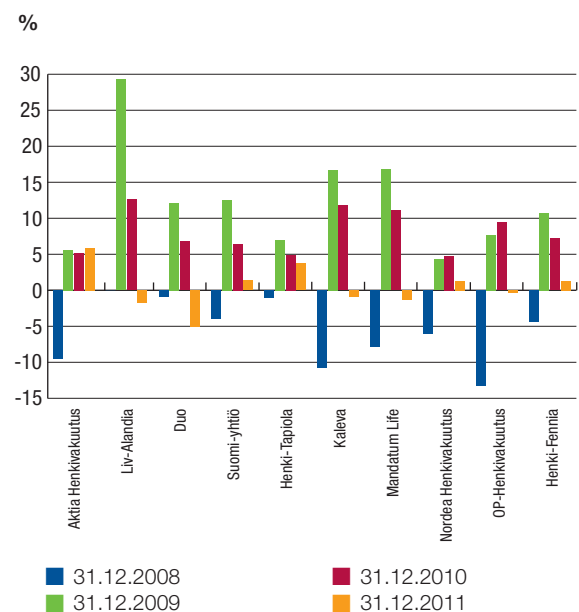
Kuten kuviosta 3.6 näkyy, vuonna 2008 lähes kaikkien henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoon olivat negatiivisia, vuodet 2009 ja 2010 hyviä ja vuosi 2011 yleisesti huonompi kuin edellisenä vuonna. Puolella yhtiöistä sijoitustoiminnan nettotuotto oli jopa negatiivinen. Edellisvuoteen verrattuna sekä Duon että Nordea Henkivakuutuksen keskimääräinen kokonaishyvityksen taso putosi merkittävästi edellisvuodesta (ks. taulukko 3.2).

3.3 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2011 tilinpäätös-tiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008–2011. Ks. henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumisesta liitteen 4 kohdasta 6.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus-sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus-sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Kuvio 3.6 Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvoon sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2011

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 6 (26)

Taulukko 3.1 Vuoden 2011 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1.000 euro) 2011	Aktia Henki- vakuutus	Liv- Alandia	Duo	Suomi- yhtiö*	Henki- Tapiola*	Kaleva*	Manda- tum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP- Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma											
Vakuutustoimintaan liittyvä ylijäämä											
Korkoylijäämä	3 449	1 698	-4 094	50 873	17 880	17 213	13 288	34 837	-122 810	1 299	13 634
Riskiyljäämä	4 564	228	2 167	9 321	7 231	7 492	20 575	21 501	27 036	5 548	105 664
Liikekustannusyljäämä	1 709	64	-2 360	0	-10 974	5 191	13 430	58 393	18 000	-666	82 787
Muu ylijäämä	0	0	22	6 623	5 379	179	-8 255	0	5 681	0	9 629
Yhteensä	9 722	1 990	-4 265	66 817	19 517	30 075	39 037	114 732	-72 093	6 182	211 714
Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö											
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakashyvi-tykset	16	-19	-964	-82 154	0	0	-202	-69 266	-1 592	-317	-154 498
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakashyvi-tykset	0	0	-366	0	-10 185	-35 006	-11 149	-224	-646	-2 023	-59 599
Vastuuvelmamuutokset (ilman tasoitusvastuuta)	-7	-2 161	0	-192 555	-1 403	12 867	-10 628	0	-12 762	-1 515	-208 164
Tasoiusvastuun muutos	-752	164	-489	23 003	-10 670	-771	-1 068	-1 878	16 353	747	24 639
Muu käyttö	-433	-51	36	-165	-603	-171	-4 883	-78	-14 111	-743	-21 202
Yhteensä	-1 176	-2 067	-1 783	-251 871	-22 862	-23 081	-27 929	-71 446	-12 758	-3 851	-418 823
Vakuutustoiminnan ylijäämän ja sen käytön erotus	8 546	-77	-6 048	-185 054	-3 345	6 994	11 108	43 286	-84 851	2 331	-207 110
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä											
Omalle pääomalle kohdis- tettu osuus sijoitustoimin- nan nettotuotosta	4 075	318	-878	19 336	6 256	9 832	105 713	5 227	0	2 371	152 249
Muut erät	-5	5	163	-19	-376	-851	-118	2 909	-4 993	-541	-3 826
Vakuutustekninen tulos	12 616	246	-6 763	-165 737	2 534	15 975	116 703	51 422	-89 844	4 160	-58 687
Verot	-2 984	-21	-3	-452	467	-89	-27 909	-905	20 597	-1 290	-12 589
Muut erät	0	44	-7	-590	2 182	-19	-1 220	0	-425	11	-24
Tilikauden voitto	9 632	269	-6 773	-166 779	5 183	15 867	87 574	50 517	-69 672	2 881	-71 300

*Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 7 (26)

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty toisaalta ylijäämän lähteet ja toisaalta ylijäämän käyttö.

Vertailukelpoisuutta rajoittavat myös mahdolliset poikkeuksellisen suuret kertaluonteiset vakuutusmaksut, joita syntyy esimerkiksi siirrettäessä eläkesäätiöiden vastuita henkivakuutusyhtiöihin.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnalle toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannusylijäämästä muodostuu tällaisista vakuutuksista (vrt. taulukon 3.2 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuuvelasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2011 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 3.1.

Vuonna 2011 Duo sekä OP-Henkivakuutus näyttivät korkoliikkeestä alijäämää, jolloin myös omalle pääomalle tuleva alijäämä oli negatiivinen. Muilla yhtiöillä vakuutustoimintaan liittyvä ylijäämä oli positiivinen. Kaikilla yhtiöillä riskiliike oli positiivinen.

Osinkoa yhtiöt eivät jakaneet vuosina 2008–2009. Vuonna 2010 Nordea maksoi 8,1 %:n osingon ja OP-Henkivakuutus 7,8 %:n osingon. Useat yhtiöt maksoivat vuonna 2011 joko

osinkoa tai takuupääoman korkoa. Isoimmat osingot olivat Mandatumin 40,4 % ja OP-Henkivakuutuksen 13,8 %. Muut osingot ja takuupääoman korot olivat pienemmät.

Vuonna 2011 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin (ks. käsitteistä liitteen 4 kohta 7).

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvityksen yhteismäärästä. Taulukossa 3.2 on esitetty keskimääräiset perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentit vuosille 2008–2011 sekä keskiarvo mainituille vuosille.

Taulukon 3.2 kokonaistuotto prosentit on painotettu vakuutuskannan koolla. Taulukossa 3.3 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen yksilöllisten vakuutusten jakaumat takuukoroitain (käytännössä useimmiten sama kuin laskuperustekorko) vuonna 2011 ja taulukossa 3.4 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuuun.

Taulukoista 3.3 ja 3.4 voidaan havaita, että yhtiöillä on ollut erilaisia jakokäytäntöjä. Yhtiöiden sisällä kokonaistuottojen vaihtelut eivät ole isoja. Toki luvatuista laskuperustekoroista on pidetty kiinni. Vakuutuslajeja on painotettu eri tavoin. Lisäksi alhaisella perustekorolla on eräissä yrityksissä voinut saada paremman tuoton kuin korkeilla perustekoroilla.

Taulukko 3.2 Keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti

	Aktia Henki- vakuutus	Liv- Alandia	Duo	Suomi- yhtiö*	Henki- Tapiola*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Henki- Fennia
2008	4,0 %	4,2 %	3,7 %	5,9 %	4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	4,7 %
2009	4,1 %	4,2 %	3,1 %	9,5 %	4,3 %	5,0 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	4,1 %
2010	3,9 %	4,0 %	2,7 %	7,0 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %
2011	3,9 %	3,9 %	2,3 %	7,7 %	4,2 %	4,5 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	4,1 %
Keskim.	4,0 %	4,1 %	2,9 %	7,5 %	4,3 %	4,6 %	4,2 %	3,5 %	3,6 %	4,3 %

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 8 (26)

Taulukko 3.3 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuovelasta vuonna 2011 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	25,5 %	24,7 %	–	100,0 %	59,3 %	100,0 %	27,5 %	17,3 %	5,0 %	3,5 %
3,50 %	23,1 %	20,8 %	2,8 %	–	18,2 %	–	51,8 %	5,4 %	57,2 %	35,2 %
2,50 %	51,4 %	54,5 %	20,6 %	–	7,3 %	–	7,9 %	0,6 %	37,5 %	61,3 %
1,50 %	–	–	–	–	15,3 %	–	0,0 %	–	0,3 %	0,0 %
0,00 %	–	0,0 %	76,6 %	–	–	–	12,8 %	76,7 %	0,0 %	0,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvastausta	12,9 %	7,4 %	48,7 %	24,8 %	20,1 %	95,4 %	4,3 %	32,1 %	20,4 %	7,7 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	71,9 %	79,8 %	–	100,0 %	74,5 %	–	85,1 %	55,7 %	33,1 %	66,3 %
3,50 %	21,3 %	13,9 %	20,6 %	–	15,0 %	–	11,7 %	27,6 %	47,1 %	19,9 %
2,50 %	6,8 %	6,3 %	59,3 %	–	5,6 %	–	2,5 %	1,4 %	19,6 %	13,8 %
1,50 %	–	–	–	–	4,8 %	–	–	–	0,1 %	–
0,00 %	0,0 %	–	20,1 %	–	–	–	0,6 %	15,3 %	–	–
Osuus tilinpäätöksen vastuuvastausta	41,2 %	46,6 %	4,3 %	55,4 %	35,9 %	–	18,7 %	7,2 %	13,1 %	31,1 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmä eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Manda-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	–	–	–	0,4 %	–	–	–	–	–	–
4,25 %	–	–	–	–	46,1 %	–	25,9 %	–	–	–
3,65 %	–	–	–	–	–	–	–	83,5 %	–	–
3,50 %	99,7 %	99,6 %	–	99,6 %	46,1 %	–	70,5 %	4,9 %	96,9 %	99,2 %
2,50 %	0,2 %	0,4 %	–	–	4,9 %	–	2,1 %	0,1 %	2,8 %	–
1,50 %	–	–	–	–	2,9 %	–	–	–	0,3 %	0,8 %
1,00 %	0,1 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	100,0 %	–	–	–	1,5 %	11,5 %	–	–
Osuus tilinpäätöksen vastuuvastausta	5,6 %	24,9 %	0,1 %	18,2 %	17,1 %	–	34,7 %	1,0 %	16,5 %	22,1 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 9 (26)

Taulukko 3.4 Eräiden vakuutus tuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2011 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	9,60 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	3,50-3,70 %	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,65 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	–	3,60-3,90 %	–	2,75 %	2,50 %	2,50 %	3,63 %
1,50 %	–	–	2,00 %	–	3,70-4,10 %	–	–	–	2,50 %	–
0,00 %	–	–	2,00 %	–	–	–	2,75 %	2,50 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	8,00 %	4,50 %	–	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	3,50 %	–	3,70 %	3,50 %	3,50 %	3,95 %
2,50 %	3,20 %	3,20 %	3,50 %	–	3,60 %	–	3,80 %	2,50 %	3,50 %	3,95 %
1,50 %	–	–	3,50 %	–	3,70 %	–	3,80 %	–	3,50 %	–
0,00 %	–	–	3,50 %	–	–	–	–	2,75 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat ryhmä eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö*	Henki-Tapiola*	Kaleva*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	–	–	–	–	–	–	–	4,50 %	–	–
4,25 %	–	–	–	–	4,25 %	–	4,45 %	–	–	–
3,65 %	–	–	–	–	–	–	–	3,65 %	–	–
3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	4,00 %	3,50-3,60 %	–	3,70 %	3,50 %	3,50 %	3,95 %
2,50 %	3,20 %	3,20 %	–	–	4,00 %	–	3,80 %	2,50 %	3,50 %	–
1,50 %	–	–	–	–	4,00 %	–	–	–	–	3,95 %
1,00 %	3,20 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–
0,00 %	–	–	3,50 %	–	–	–	–	2,75 %	–	–

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 10 (26)

4 Lisätujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen

4.1 Yleistä

Seuraavassa vertaillaan ja analysoidaan vakuutusyhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet.

Osin Finanssivalvonnan aktiivisen puuttumisen takia ja ehkä myös kohtuusperiaateselvitysten läpinäkyvyyden takia yhtiöt ovat parantaneet kohtuusperiaateinformaatiotaan.

4.2 Tietojen löytyminen

Kun Finanssivalvonta julkaisi ensimmäiset omat kohtuusperiaateselvityksensä, useilla yhtiöillä oli puutteita tietojen löytymisessä. Nyt tilanne on huomattavasti parempi. Aikaisemmin tieto tai osa siitä saattoi löytyä vain tilinpäätösinformaation yhteydestä. Nyt tiedot on kerätty asianmukaisesti omaan sivustoonsa, jonka useimmiten löytää melko helposti.

Liitteelle 3 on koottu osoitteet vakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatetta käsitteleville verkkosivuille. Osoitteet on tarkistettu ja päivitetty 12.12.2012.

Suurimmat ongelmat ovat yhä tilinpäätösinformaation puutteellisuuksissa. Kun kohtuusperiaate-säännöksiä aikoinaan uudistettiin ja julkaisuvaatimus kirjattiin vakuutusyhtiölakiin, lain perusteluissa todettiin tavoitteena olevan, että sijoittajilla ja vakuutusyhtiöiden omistajilla olisi selkeämpi ja oikeampi kuva vakuutusten tuottaman ylijäämän jakautumisesta eri intressiryhmien välillä. Ylijäämän jakautumista vakuutusosittajien ja omistajien kesken ei ylipäätään ole juuri käsitelty. Sen analysointi on muutenkin vaikeaa, koska varoja voidaan käytännössä jakaa muutenkin kuin osinkoina tai takuupääoman korkoina. Käytännössä lähellä ylijäämän jakamista on esimerkiksi se, että yhtiö maksaa pääomalainasta emoyhtiölle korkeaa korkoa.

Arvioitaessa tilinpäätöksen yhteydessä esitettävän kohtuusperiaateinformaation riittävyyttä voidaan ja tietyissä tilanteissa tulee ottaa huomioon se, kuka informaatiota tarvitsee. Jos esimerkiksi vakuutusyhtiö kuuluu konserniin eikä yhtiön oma tilinpäätös ole helposti saatavilla, tieto tulee löytyä julkaistavasta konsernin tilinpäätösinformaatiosta, jotta sijoittajat tosiasiallisesti saavat vaadittavan tiedon. Toisaalta jos osakeyhtiön osakkeenomistajina on vain saman konsernin yhtiöitä eikä näitä noteerata julkisesti, tilinpäätösinformaatio voi olla suppeampaa.

4.3 Lisäetutavoitteet

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista asiakashyvityksistä. Vaikka kyseessä onkin vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemykseen tulevista asiakashyvityksistä. Yleensä säästövakuutuksiin käytetään viiden vuoden ja eläkevakuutuksiin kymmenen vuoden referenssituottoa.

Finanssivalvonta on korostanut, että jakotavoitteen tulee olla konkreettinen ja mitattavissa. Yhtiöt ovatkin tarkentaneet tavoitemäärittelyjään. Vuonna 2011 enää ainoastaan OP-Henkivakuutuksen käytäntö, jossa todetaan jälkikäteen, miten yhtiön toteutuneet asiakashyvitykset suhtautuvat johonkin referenssituottoon, ei ole konkreettinen. Nordea Henkivakuutus konkretisoi tarkastelujaksoneen lisäetutavoitteitaan.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa viitataan viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon (vrt. kuvio 3.2). Referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin. Mandatum Life tarkensi näkemystään referenssikorosta, mutta ei muuttanut tavoitettaan.

Eräät yhtiöt tekivät pieniä tarkennuksia lisäetutavoitteisiinsa.

Seuraavassa on kopioitu lisäetutavoitteita kuvaava kohta eri henkivakuutusyhtiöiden verkkosivuilta:

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 11 (26)

Lisäetutavoitteet

Aktia Henkivakuutus	... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisäetuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkosidonnaisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on suurempi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto, ja että korkosidonnaisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kuin Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.
Liv-Alandia	... strävar till att summan beräkningsröntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.
Duo	... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.
Suomi-yhtiö	Tavoitteena on jakaa vuosittain lisäetuina se määrä, jolla yhtiön olemassa oleva vakavaraisuuspääoma ylittää yhtiön operatiivisen toiminnan vaatiman vakavaraisuuden. ...
Henki-Tapiola	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason. Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.
Kaleva	... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti. ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määrättyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti. ...
Mandatum Life (ei vastaa ruotsinkielisen version tekstiä)	... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeellelaskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa.
OP-Henkivakuutus	... yhtiö myöntää lisäetuja, jos vakuutuskannat ovat tuottaneet ylijäämää.
Henki-Fennia	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 12 (26)

Jos referenssituothona käytetään joukkovelkakirjojen tuottoja, referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutuman arvioinnissa (kohta 4.8) tämä on syytä ottaa huomioon.

Laissa puhutaan tavoitteista, joten lain sanamuodon mukaan yhtiö voi olla saavuttamatta tavoitteitaan. On lisäksi muistettava, että lisäedut eivät koskaan saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta. Lain tavoitteena on kuitenkin suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy muuttaa tavoitetta.

Yhtiöt ovat todenneet ylijäämän jakotavoitteista asiakkaille ja asiakkaiden kesken, että ne eivät sido yhtiötä ja ovat ilmaisseet asian verkkosivuillaan eri tavoin.

4.4 Jakotavoitteet

Vakuutusyhtiöt ovat useimmiten yrittäneet kuvata ylijäämän jakotavoitteitaan eri vakuutusten välillä. Tarkastelujaksona Nordea Henkivakuutus tarkensi riskivakuutusten lisäetutavoitteitaan.

Finanssivalvonta muistuttaa, että jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken, mitä yhtiöt eivät ole tehneet.

Tavoitteistaan yhtiöt kertovat seuraavaa:

Jakotavoitteet	
Aktia Henkivakuutus	Yhtiön tavoitteena on tukea pitkäaikaista säästämistä ja yhtiö katsoo perustelluksi maksaa korkeampaa kokonaistuottoa eläkesäästämiseksi kuin vastaavan laskuperustekoron omaaville säästövakuutusille.
Liv-Alandia	Yhtiö ei ole määritellyt jakotavoitteita eri vakuutusten välille. Käytännössä kokonaishyvitykseen vaikuttaa laskuperustekorko.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekoron taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi vuosi- ja lisäkorossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.
Suomi-yhtiö	Jaettaessa erilaisille vakuutusille lisäetuja otetaan huomioon Suomi-yhtiön vanhoille asiakkailleen ... antamat ehdolliset lupaukset ja muut ylijäämän määrään vaikuttaneet tekijät (vakuutus sopimuksen mukainen laskuperustekorko, kuolevuuskehitys yms.).
Henki-Tapiola	Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle. Edellä kollektiivisesti kaikille eläkevakuutusille ja säästöhenkivakuutusille määriteltyä kokonaistuottotavoitetta sovelletaan yksittäisiin vakuutus sopimuksiin ottamalla annettavia hyvityksiä määrättäessä huomioon yleinen korkotaso ja sen heilahtelun voimakkuus, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa, kunkin vakuutuksen laskuperustekorko, vakuutuksen hoitamisen kustannukset, vakuutuksesta liikekulujen kattamiseen menevät erät sekä yhtiön vakavaraisuus. Asiakashyvitysten tasossa otetaan vakuutuslajeittain huomioon tarve varautua tulevaisuudessa huomattavasti kohoaviin korvausmenoihin mm. kuolleisuudessa tapahtuvien muutosten takia. ... Eri tekijät vaikuttavat sopimuksille maksettavaan kokonaiskorkoon seuraavasti: matalampi laskuperustekoron taso tai korkeampi liikekulujen kattamiseksi menevän osuuden taso voi korottaa kokonaiskorkoa ja pitkäaikaisille sidotun säästämisen tuotteille, kuten esim. eläkevakuutusille maksetaan korkeampaa kokonaiskorkoa kuin vapaasti takaisinostettavissa oleville vakuutusille; kokonaiskorko voi joissakin sopimuksissa olla korkeinta sovellettavaa laskuperustekorkoa pienempi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 13 (26)

Kaleva

... ottaen kohtuullisessa määrin huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan. ... Ylimääräisen lisäedun suuruus riippuu yhtiön vakavaraisuuden lisäksi kunakin vuonna vakuutuksessa olleista varoista sekä laskuperustekorosta, asiakashyvityksistä ja yhtiön pääomien tuotoista.

Mandatum Life

... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi lisäetutasossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.

Nordea Henkivakuutus

Riskivakuutusten osalta kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa. Vakuutusaika ja oikeus nostaa varoja ennen vakuutusso-
pimuksen päättymistä (takaisinostettavuus) vaikuttavat oikeuteen saada osuus mahdollisesti annettavista lisäeduista. Esimerkiksi eläkevakuutuksilla, joissa vakuutusaika on pitkä ja takaisinostot rajoitettuja, on lähtökohtaisesti oikeus suurempaan osuuteen mahdollisesti annettavista lisäeduista.

OP-Henkivakuutus

Koska laskuperustekorot (4,5 % – 1,5 %) vaihtelevat vakuutuskannoittain, yhtiö pyrkii myös siihen, että hyvitetty kokonaiskorko ei riippuisi laskuperustekorosta. Tavoitteena on myös, että pitkäaikaista ja sidottua säästämistä, kuten eläkevakuutuksia, hyvitetään enemmän kuin lyhytaikaista ja takaisinostolle alttiita vakuutussäästöjä. Riskivakuutuksissa ylijäämää voi muodostua, jos vakuutusmaksut ovat suuremmat kuin riskivakuutusten perusteella maksetut korvaukset ja niiden hoitoon tarvittavat liikekulut. Ylijäämän avulla voidaan seuraavana vuonna maksaa luvattua isompia korvauksia tai periä alennettuja vakuutusmaksuja.

Henki-Fennia

Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. ... Vakuutukselle hyvitetävän lisäkoron määrässä otetaan huomioon sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Alemman laskuperustekorona omaavien vakuutusten kokonaiskorko voi jäädä silloin alle korkeimman laskuperustekorona. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, alemman laskuperustekorona vakuutukset voivat saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin korkeamman laskuperustekorona vakuutukset. ... Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 14 (26)

4.5 Vakavaraisuuden vaikutus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäedut eivät saa vaarantaa vakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä. Seuraavaan on koottu, mitä vakuutusyhtiöt kertovat vakavaraisuuden huomioon ottamisesta lisäetuja myönnettäessä.

Vakavaraisuuden vaikutus	
Aktia Henkivakuutus	Lisäksi yhtiön vakavaraisuuden on pysyttävä tasolla, joka mahdollistaa lisäetujen maksun asiakkaille sekä voitonjaon osakkeenomistajille. ... Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön mahdollisuuksia täyttää sille asetettuja vakavaraisuusvaatimuksia.
Liv-Alandia	Dessutom skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser och av vinster till aktieägarna.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa ... yhtiön vakavaraisuus.
Suomi-yhtiö	Tämä vakavaraisuusvaade määritellään siten, että se vastaa A-luottoluokituksen omaavan yhtiön vakavaraisuusvaadetta eli 99,9 prosentin todennäköisyydellä yhtiö on toimintakykyinen vuoden kuluttua. ... Lisäeduilla ei kuitenkaan missään tilanteessa vaaranneta viranomaisten asettamia vähimmäisvaatimuksia yhtiön vakavaraisuudelle.
Henki-Tapiola	Vakavaraisuustavoitteena on sellainen laadullinen ja määrällinen vakavaraisuus, että se ei rajoita lisäetuvoitteiden mukaisten lisäetujen maksamista asiakkaille.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa lain mukaan määräytyvien vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä...
Mandatum Life	... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. ... yhtiön vakavaraisuus.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiön vakavaraisuustavoitteena on, että yhtiö selkeästi täyttää kulloinkin voimassaolevat vakavaraisuusvaatimukset kaikissa näköpiirissä olevissa markkinaolosuhteissa.
OP-Henkivakuutus	Osa ylijäämästä varataan omistajilta saadun pääoman kustannuksiin ja tarvittaessa myös vakavaraisuuden vahvistamiseen.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajien asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin, kuin sijoitussuunnitelma edellyttää vuosittain määritellyn tuottotavoitteen saavuttamiseksi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 15 (26)

4.6 Lisäetujen tason jatkuvuus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäetuja myönnettäessä tulee yleisesti ottaen pyrkiä jatkuvuuteen eli välttää suuria vuosittaisia muutoksia. Seuraavaan on koottuna, mitä vakuutusyhtiöt kertovat lisäetujen jatkuvuudesta. Niistä käy ilmi, että asiasta kerrotaan hyvin yleisesti ilman täsmällisempää kvantifiointia. Pitkän aikavälin tarkastelussa vuosittaisten vaihteluiden tulisi tasoittua muutenkin.

Lisäetujen tason jatkuvuus

Aktia Henkivakuutus	Vahvistettaessa lisäetujen tasoa yhtiö pyrkii jatkuvuuteen.
Liv-Alandia	I fråga om de extra förmånernas nivå skall kontinuitet eftersträvas.
Duo	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Suomi-yhtiö	Yhtiö pyrkii lain edellyttämällä tavalla jatkuvuuteen lisäetujen osalta, vaikkakin lisäedut tulevat jatkossa todennäköisesti heilahtelemaan selkeästi aiempaa enemmän.
Henki-Tapiola	Asiakashyvitysten tasossa pyritään vakauteen tasoittamalla sijoitustuottojen vaihtelua varaamalla hyvien sijoitustuottojen vuosina osa ylijäämästä myöhempinä vuosina jaettavaksi.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa ... lisäetujen tason jatkuvuutta.
Mandatum Life	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii myönnettyjen lisäetujen osalta myös niiden tason jatkuvuuteen asettamalla tavoitteen, että lisäetujen taso ei vuodesta toiseen merkittävästi muutu enempää kuin yhtiön vakavaraisuus ja yleinen markkinatilanne edellyttävät.
OP-Henkivakuutus	Asiakashyvitysten määrä vahvistetaan vuosittain ja niiden maksamisessa pyritään jatkuvuuteen eli tasoittamaan hyvien ja huonojen vuosien välistä eroa.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntynyttä ylijäämää voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutettujen ryhmälle tulevina vuosina.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 16 (26)

4.7 Toteutumisen arviointi

Lisäksi vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään selvitys

siitä, kuinka lisäetutavoitteet ovat toteutuneet, ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu. Seuraavassa on lyhyt karkea yhteenveto verkkosivuilta löytyvästä informaatiosta:

Toteutumisen arviointi/säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus	Aktia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta tai vähintään ajanjaksolta, jolloin ko. vakuutuksia on myönnetty. Referenssituotona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.
Liv-Alandia	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituotona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.
Duo	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle yhtiön olemassaoloajalta, noin neljältä vuodelta. Lisäksi on esitetty erillinen arvio tavoitteiden toteutumisesta.
Suomi-yhtiö	Suomi-yhtiö on esittänyt lisäetupäätökset seitsemältä vuodelta. Laskuperustekorko, lisäetu ja hyvitys on esitetty sekä selvitys tavoitteesta poikkeamisista.
Henki-Tapiola	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta monipuolisesti. Erittelyt on tehty vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain. Referenssituotona on Euroopan Keskuspankin julkaisema euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.
Kaleva	Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja yhdeksän vuoden ajalta monipuolisesti. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvytys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvä lisäetu.
Mandatum Life	Mandatum Life on tallettanut kaikki selvityksensä neljältä vuodelta. Viimeisimmässä se on esittänyt joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vuodesta 2000. Referenssituotona on valtion joukkovelkakirjalaina. Referenssituoton lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot.
Nordea Henkivakuutus	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole erikseen esitetty. Kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille viideltä vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu joukkovelkakirjalainaan.
OP-Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Keskimääräinen kokonaistuotto sekä tulosvaikutus on kerrottu kahdelta vuodelta. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu Suomen valtion velkakirjoihin (referenssituottoa ei ollut jakotavoitteissa eksplisiittisesti määritetty).
Henki-Fennia	Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Kaikki asiakashyvitykset on listattu laskuperustekoroittain vuodesta 2004 lähtien. Lisäksi yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain sekä vertaillut tuottoja alan keskimääriin tuottoihin viideltä vuodelta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 17 (26)

Taulukoista 3.2 ja 3.4 sekä kappaleesta 4 voi päätellä, miten yhtiöt ovat pysyneet antamissaan tavoitteissa.

Tilinpäätösinformaatiossa tavoitteiden toteutumista on kuvattu eri tavoin. Henki-Fennian vuoden 2011 tilinpäätöksessä tavoitteiden toteutumista arvioitiin vain toteamalla, että lisäedut vastasivat tilikaudella voimassa olleita lisäetutavoit-

teita. Koska tässä arviossa ei kuvata ylijäämän jakautumista, sen ei voida katsoa täyttävän vakuutusyhtiölain tavoitteita.

Toteutumisen arviointi/riskihenkivakuutus

Jos puhtaille riskivakuutuksille annetaan lisäetuja, myös niiden etuudet tulisi selvittää. Seuraavassa on esitetty yhteenveto riskivakuutuksille annetuista lisäeduista:

Toteutumisen arviointi/riskihenkivakuutus	
Duo	Riskivakuutuksille myönnetty korvaussummien korotus on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Suomi-yhtiö	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Kaleva	Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
Mandatum Life	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
OP-Henkivakuutus	Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Korotuksia tai niiden vaikutuksia ei ole mainittu.
Henki-Fennia	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Mandatum Life	Mandatum Life on tallettanut kaikki selvityksensä neljältä vuodelta. Viimeisimmässä se on esittänyt joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vuodesta 2000. Referenssituothona on valtion joukkovelkakirjalaina. Referenssituothon lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot.
Nordea Henkivakuutus	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole erikseen esitetty. Kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille viideltä vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu joukkovelkakirjalainaan.
OP-Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Keskimääräinen kokonaistuotto sekä tulosvaikutus on kerrottu kahdelta vuodelta. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu Suomen valtion velkakirjoihin (referenssituothon ei ollut jakotavoitteissa eksplisiittisesti määritelty).
Henki-Fennia	Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Kaikki asiakashyvitykset on listattu laskuperustekoroittain vuodesta 2004 lähtien. Lisäksi yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain sekä vertailut tuottoja alan keskimääräisiin tuottoihin viideltä vuodelta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 18 (26)

4.8 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

Kuviossa 4.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, tässä vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta. Kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestyksestä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2011 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuvioista 4.2 on havaittavissa. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät.

Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuvioista 4.3 havaitaan. Suomi-yhtiön ja Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

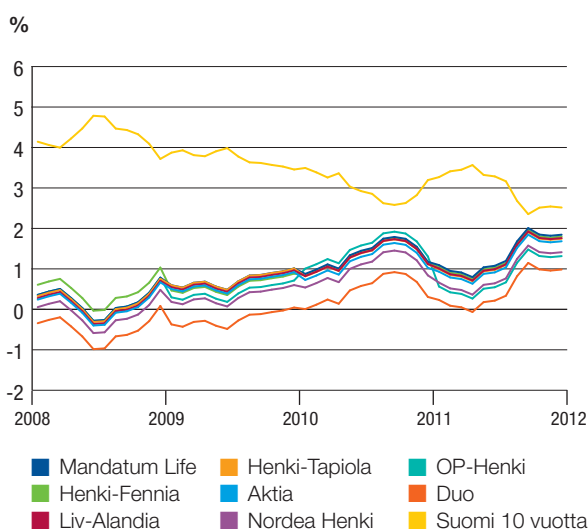
Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumista tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaishyvityksen ja referenssituoton erotus on liikkunut nollian ympärillä ja sen yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2011.

Yhtiöt eivät vuosina 2008 ja 2009 ole jakaneet osinkoja, Nordea jakoi vuonna 2010 ja Mandatum ja OP-Henkivakuutus vuonna 2011. Osingonjakoa tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet osinkoja vuosittain. Näin ollen toteamme, että kohtuusperiaatteen nähdäksemme toteutuivat myös osingonjaossa.

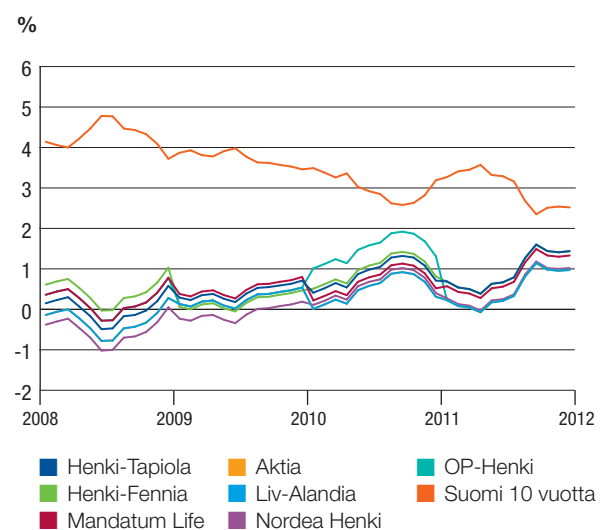
Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken.

Kuvio 4.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 4.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

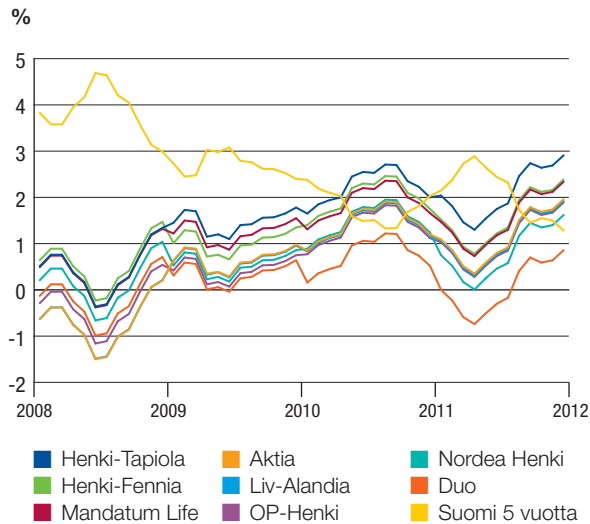

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 19 (26)

Kuvio 4.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

4.9 Yhteenveto lisäetujen jakamista koskevasta informaatiosta

Kuten edellä on todettu, verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on parantunut ja lain tavoitteet ovat toteutuneet. Eräät selvitykset ovat erittäinkin hyviä. Sinä aikana, kun yhtiöillä on ollut velvollisuus julkaista kohtuusperiaateinformaatiota, Finanssivalvonta on useasti puuttunut informaation laatuun sekä yleisesti että antamalla palautetta yksittäisille yhtiöille havaitsemistaan puutteista.

Tässä selvityksessä huomautamme vielä erityisesti sijoittajille suunnatun tilinpäätösinformaation puutteellisuuksista. Niissä erityisesti kohtuusperiaatteen toteutumisen arvioinnissa oli puutteita. Lisäksi jos vakuutusyhtiö kuuluu konserniin eikä yhtiön oma tilinpäätös ole helposti saatavilla, tieto tulee löytyä julkaistavasta konsernin tilinpäätösinformaatiosta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 20 (26)

Liite 1

Lähdeluettelo

- Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010
- Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008 ja 2009
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2011
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2011
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2010
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2010
- Hallituksen esitys eduskunnalle suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutusvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 330/1994
- Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi vakuutusyhtiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 13/2008
- Järvelä Heli, Vakuutustalous, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2004
- Jokela Teemu, Lammi Veera, Lohi Ilkka & Silvola Timo, Vapaaehtoinen henkilövakuutus, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009
- Klumpes P., Morgan K., Solvency II versus IFRS: Cost of Capital Implications for Insurance Firms, ASTIN Colloquium 2008
- Knupfer Samuli & Puttonen Vesa, Moderni rahoitus, WSOY, 2009
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Perus- ja vertailutietoa lainaturvavakuutuksista, 29.10.2009
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Säästö- ja sijoitusvakuutus-ten valintaopas, 1.7.2008
- Vakuutuslakimusi 543/1994
- Vakuutusyhtiölaki 521/2008
- Rantala Jukka & Pentikäinen Teivo: Vakuutusoppi, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 21 (26)

Liite 2

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt

Selvityksessä ovat mukana seuraavat suomalaiset henkivakuutusyhtiöt:

- Aktia Henkivakuutus Oy (Aktia Henkivakuutus)
- Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia (Liv-Alandia)
- Henkivakuutusosakeyhtiö Duo (Duo)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi (Suomi-yhtiö)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola (Henki-Tapiola)
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva (Kaleva)
- Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö (Mandatum Life)
- Nordea Henkivakuutus Suomi Oy (Nordea Henkivakuutus)
- OP-Henkivakuutus Oy (OP-Henkivakuutus)
- Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (Henki-Fennia)

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 22 (26)

Liite 3

Osoitteet henkivakuutusyhtiöiden verkkosivujen kohtuusperiaatetta käsitteleviin sivuihin

Seuraavassa on listattu yhtiöittäin suomenkielisten ja ruotsinkielisten verkkosivujen osoitteet (tilanne 25.6.2012), joista lisätujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen löytyvät:

Internet-osoitteet (suomenkieliset sivut)

Aktia Henkivakuutus	http://www.aktia.fi/c/document_library/get_file?uuid=d9b22b66-f3f8-45a7-8043-42a54e47eb62&groupId=10143
Liv-Alandia	(Kohtuusperiaatetta ei ole suomenkielisillä sivuilla.)
Duo	http://www.henkiduo.fi/userData/duo/Selvitys-lisaetujen-jakamista-koskevien-tavoitteiden-toteutumisesta-2012.pdf
Suomi-yhtiö	https://www.suomi-yhtio.fi/suomi-yhtio/asiakasedut/lisaedut?id=531000&srcpl=6
Henki-Tapiola	http://www.tapiola.fi/www/Tapiola_ryhma/Taloudellisia_tietoja/Kohtuusperiaatteen_soveltaminen_+ja_lisasetutavoitteet.htm?wbc_purpose=Basic&WBCMODE=Pre%3a
Kaleva	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/vakuutusyhtiokaleva?opendocument&level=2&open=4&page=1ea4f299bdc60a6cc225769000331e6f&tab=
Mandatum Life	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/yritystietoa?opendocument&level=2&open=10&page=51a62d5a9581e5b3c22576350029400a&tab=4
Nordea Henkivakuutus	http://www.nordea.fi/Henkil%c3%b6asiakkaat/Ei%c3%a4ke+ja+vakuutus/Ei%c3%a4kes%c3%a4%c3%a4st%c3%a4minen/Nordea+Henkivakuutus/702984.html?InklID=advice-block-link_nordea-henkivakuutus_11-09-2012
OP-Henkivakuutus	https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151514596&srcpl=4
Henki-Fennia	http://www.fennia.fi/Kotitalousasiakkaat/Saastaminen/

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 23 (26)

Internet-osoitteet (ruotsinkieliset sivut)

Aktia Henkivakuutus	http://www.aktia.fi/sv/c/document_library/get_file?uuid=6513c673-285c-42ca-8e90-7963f6317d7a&groupId=10143
Liv-Alandia	http://www.alandia.com/files/microsoft_word_skalighetsprincipen_hemsidan.pdf
Duo	http://www.livduo.fi/userData/duo/Utreddningen-om-forverkligande-av-malen-for-fordelning-av-tillagsformaner.pdf
Suomi-yhtiö	(Yhtiöllä ei ole ruotsinkielisiä sivuja.)
Henki-Tapiola	http://www.tapiola.fi/wwwsve/Kort/Ekonomiska+uppgifter/Tillampning+av+skalighetsprincipen+och+malsatta+tillagsformaner.htm
Kaleva	(Yhtiöllä ei ole ruotsinkielisiä sivuja.)
Mandatum Life	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/om_bolaget?opendocument&level=2&open=10&page=242fcfe46ba178c6c2257a320029a6bb&tab=4
Nordea Henkivakuutus	http://www.nordea.fi/Privatkunder/Sparliv-+och+pensionsforsakringar/Råd+om+liv-+och+pensions+forsakringar/Officiell+information/1092762.html
OP-Henkivakuutus	https://www.op.fi/media/liitteet?cid=171514596&srcpl=4
Henki-Fennia	http://www.fennia.fi/PaSvenska/Privathushallskunder/Sparande/

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 24 (26)

Liite 4

Kohtuusperiaate ja yhtiöiden lisäetujen jakaminen

1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen toteutumiseen liittyy keskeisesti kolme käsitettä:

- turvaavuus
- periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta
- jatkuvuus

Turvaavuusperiaatteen mukaisesti henkivakuutukset tulee hinnoitella turvaavasti siten, että vakuutuksen vakuutusmaksut ja sijoitustuotot riittävät odotettavissa oleviin sitoumuksiin. Näin syntyy ylijäämää, jonka jakamisen yleisistä periaatteista määrätään kohtuusperiaatteella. Koska henkivakuutusyhtiön tulos vaihtelee vuosittain eikä joinakin vuosina ylijäämää edes muodostu, jatkuvuusperiaatteen mukaisesti lisäetujen määrää tulee tasoittaa yli vuosien.

Seuraavassa selvitetään kutakin periaatetta lyhyesti tarkemmin.

2 Turvaavuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään: ”Henkivakuutusten vakuutusmaksun laskuperusteita laadittaessa on huolehdittava vakuutettujen etujen turvaamisesta siten, että vakuutusyhtiö selviytyy kaikista vakuutusten sille aiheuttamista sitoumuksista joutumatta käyttämään muita varoja kuin näiden vakuutusten vakuutusmaksuja ja niiden sijoittamisesta saatavia tuottoja tavalla, joka saattaisi vaarantaa ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä”.

Laskuperusteiden turvaavuusperiaatteeseen siis liittyy ajatus, että vakuutusmaksut määritetään turvaavasti. Maksuihin sisältyvän varmuuslisän takia laskuperusteet tuottavat todennäköisesti keskimäärin ylijäämää. Tätä ylijäämää palautetaan takaisin asiakkaille lisäetuina niissä vakuutuksissa, joissa asiakkailla on oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamaan ylijäämään.

Lisäksi vakuutusyhtiölain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa todetaan: ”Vakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vastuuvelan määräämiseksi. Vastuuvelan on aina oltava riittävä siten, että vakuutusyhtiö kohtuudella arvioiden

selviytyy vakuutussopimuksista aiheutuviista velvoitteistaan.” Vastuuvelan turvaavuusperiaatteen mukaisesti ylijäämää syntyy todennäköisesti koko sopimuksen ajan.

3 Periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 1 virkkeessä todetaan: ”Päätettäessä lisäetujen antamisesta vakuutuslille, joille on vakuutussopimuksessa annettu oikeus vakuutusten tuottaman ylijäämän perusteella mahdollisesti annettaviin lisäetuihin, on kohtuullisessa määrin otettava huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Periaate jakoperusteiden kohtuudesta koskee siis sellaisia vakuutuksia, joiden osalta vakuutussopimuksessa on sovittu oikeudesta ylijäämään. Oikeus ylijäämään on tavallisesti todettu vakuutuksen ehdoissa. Esimerkiksi sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin ei tyypillisesti kuulu oikeutta ylijäämään.

Ylijäämä jaetaan antamalla lisäetuja: Vakuutusten turvia voidaan korottaa tai maksuja alentaa. Vakuutussäästöjä voidaan myös kartuttaa asiakashyvityksin tai lisäkoroin, mikä useimmiten tarkoittaa myös riskiturvan korottumista.

Asiakashyvitykset voivat olla ehdottomia tai ehdollisia. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan jättää maksamatta esimerkiksi vakuutusyhtiön vakavaraisuuden ollessa uhatuna tai asiakkaan ostaessa vakuutuksen takaisin. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan myös myöhemmin muuttaa ehdottomiksi.

Kuten todettiin, kohtuutta on arvioitava toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken.

Esimerkiksi vakuutuksen suuruus ja laskuperustekorko vaikuttavat ylijäämän määrään, joten ne voivat vaikuttaa myös lisäetujen määrään. Lisäetujen määrään voi vaikuttaa myös ylijäämän muodostumistapa, kuten sopimuksen pituus ja mahdollisuus ostaa vakuutus takaisin. Eläkevakuutuksissa vakuutuksen takaisinostoa on rajoitettu.

Vertailtaessa eri laskuperustekorkoisia vakuutuksia vakuutusten kokonaistuotoissa ei välttämättä ole suuria eroja, koska korkeamman laskuperustekorron sisältämät vakuutukset saavat useimmiten pienempiä asiakashyvityksiä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 25 (26)

Vakuutuksissa, joissa on muita korkeampi laskuperustekorkeus, vakuutusyhtiöillä on vastuuvälissä suurempi korkoriski, millä eräät yhtiöt perustelevat sitä, että näillä vakuutuksilla on asiakkaalle jopa alhaisempi kokonaistuotto.

Samoin vakuutusyhtiön hallituksen tulee määritellä lisäetujen jakamisen tavoitteet. Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentissa todetaan: ”Vakuutusyhtiöllä on oltava hallituksen hyväksymät kirjalliset lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet, jotka vakuutusyhtiön on julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään.”

Säännöksen tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen. Vakuutusyhtiölain perustelujen mukaan vakuutuksenottajien lisäksi sijoittajilla ja vakuutusyhtiöiden omistajilla tulee olla selkeä ja oikea kuva vakuutusten tuottaman ylijäämän jakautumisesta eri intressiryhmien välillä.

Läpinäkyvyyttä korostaa vielä vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentin toinen virke: ”Vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessä selvitys siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu.”

4 Jatkuvusperiaate

Turvaavuusperiaatteesta huolimatta vakuutusyhtiön tulos voi olla myös alijäämäinen; vakuutusyhtiön riskiliikkeen tulos vaihtelee vuodesta toiseen ja sijoitustoiminta on syklistä.

Jatkuvusperiaate mainitaan vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 2 lauseessa: ”Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä tai lisäetujen tason jatkuvuutta.”

Periaatteen mukaisesti hyvinä vuosina ei saa jakaa liikaa lisäetuja, jotta niitä voidaan jakaa huonoinakin vuosina. Toisaalta näin jakamatta jääneitä lisäetuja ei saa myöskään jakaa osinkoina.

Jatkuvusperiaate on tärkeä asiakkaalle. Asiakkaalle vakuutuksen myynnin yhteydessä annetaan kuva vakuutuksen tuotosta. Kyse on tuon lupauksen toteutumisesta.

Vakavaraisuusvaatimuksen täytyminen on vakuutusyhtiön kannalta kuitenkin ensisijainen. Milloinkaan lisäetujen jakamisella ei saa vaarantaa vakavaraisuusvaatimuksen täyttymistä. On myös asiakkaan kannalta tärkeää, että vakuutusyhtiö

pystyy jatkamaan toimintaansa ja maksamaan lupaamansa edut.

5 Lisäetuen oikeudet vakuutukset ja tämän selvityksen laajuus

Kuten edellä todettiin, oikeudesta ylijäämään tulee erikseen sopia vakuutussopimuksessa.

Sijoitussidonnaiset vakuutukset eivät useimmiten ole ylijäämän jakoon osallisia, joten niitä ei esitetä erikseen. Sijoitussidonnaiset vakuutukset ovat kuitenkin mukana varsinaisen kohtuusperiaateselvityksen kohdan 3.3 mukaisessa koko yhtiön ylijäämän analyysissä.

Luvuissa on mukana myös muita tämän selvityksen ulkopuolelle jääviä vakuutuslajeja, kuten lähinnä kapitalisaatio-sopimukset sekä puhtaat ryhmähenkivakuutukset. Eräissä tapauksissa yhtiöt antavat lisäetuja korottamalla vakuutussummia tai laskemalla maksuja.

Samoin tuleva jälleenvakuutus on mukana koko yhtiön luvuissa.

6 Ylijäämän muodostuminen

Henkivakuutusyhtiön ylijäämä muodostuu kolmesta osasta:

- riskiylijäämästä
- kustannusylijäämästä
- korkoylijäämästä

Sama jako näkyy myös vakuutusmaksuissa, jotka sisältävät riski-, kustannus- ja korko-osat: laskuperusteen riskiperusteosassa kuvataan vakuutusriski, kuten kuolevuus ja työkyvyttömyys, kustannusosassa vakuutusmaksuihin ja säästöihin liittyvät kustannukset ja korkoperusteosassa laskuperustekorot.

Henkivakuutusyhtiön vuosittainen tulos muodostuu korko-, riski- ja kustannusliikkeen summana. Näissä komponenteissa on vuosittain havaittavissa merkittävää satunnaista heilahtelua. Jos sijoitustoiminnan tuotto ylittää laskuperustekorollisille vakuutuksille luvutun kiinteän laskuperustekoron ja mahdollisesti vuosittain vahvistettavan asiakashyvityksen, syntyy korkoylijäämää. Jos vakuutuksista aiheutuneet riskikorvaukset alittavat vakuutuksista perityt riskiveloitukset, syntyy riskiylijäämää. Jos yhtiön liikekulut ovat pienemmät

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2011

25.4.2013

Sivu 26 (26)

kuin vakuutuksista perityt kuormitukset, syntyy kustannus-
alijäämää. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa mahdollisia
ovat vain riski- ja kustannusyliäämää.

Toisaalta on mahdollista, että vakuutukset tuottavat myös
alijäämää. Vaikka vakuutusmaksu on asetettu myyntihetkellä
turvaavaksi, ylijäämää ei välttämättä silti synny. Vakuutusten
tuottaessa jatkuvasti alijäämää, vakuutusyhtiö voi muuttaa
vakuutusmaksun laskuperusteita uusien vakuutusten osalta.
Voimassa olevien vakuutusten osalta vakuutusmaksun
laskuperusteiden muuttaminen on mahdollista vain tietyissä
vakuutus sopimuslain mukaisissa tilanteissa. Vakuutusyhtiöl-
le jää vaihtoehdoksi kasvattaa alijäämää tuottavien vakuu-
tusten vastuuvalkaa.

Oman pääoman sijoitustuotot otetaan huomioon joko
pelkästään korkoliikkeen tuloksessa tai sitten lasketaan
korkoliikkeen tulos toisaalta ilman oman pääoman tuottoja ja
toisaalta oman pääoman tuottojen kanssa. Tässä selvityk-
sessä käytetään jälkimmäistä analysointitapaa.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa ylijäämän muodos-
tuksesta.

7 Ylijäämän käyttö

Kohtuusperiaate koskee nimenomaan ylijäämän käyttöä.
Osakeyhtiön tuottaessa voittoa ylijäämä jaetaan lisäetuina
asiakkaille tai varataan tuleviin lisäetuihin, jaetaan osinkoina
osakkeenomistajille ja osa menee veroihin. Keskinäisessä
yhtiössä osinkojen sijasta maksetaan takuupääoman korkoa
takuupääoman omistajille. Lisäksi yleensä osa voitosta
jätetään vahvistamaan yhtiön vakavaraisuutta. Tässä selvi-
tyksessä puhuttaessa osingoista tarkoitetaan myös takuu-
pääoman korkoa.

Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö on jaettu
myönnettyihin ehdottomiin ja ehdollisiin lisäetuihin ja asia-
kashyvityksiin, vastuuvalkamuutoksiin ja tasointuvastuun
muutokseen sekä muuhun käyttöön.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa myös ylijäämän
käytöstä.

Jotta vakuutusyhtiö voisi kohdella asiakkaita keskenään
oikeudenmukaisesti sen mukaan, mitkä vakuutukset tuotta-
vat yli- tai alijäämää, vakuutusyhtiön on kohtuusperiaatetta
soveltaessaan luokiteltava vakuutus sopimukset. Esimer-
kiksi vakuutukset, joissa on 4,5 %:n laskuperustekorko,

eivät useimmiten saa samanlaisia asiakashyvityksiä kuin
vakuutukset, joissa on 2,5 %:n laskuperustekorko. Vakuu-
tusten kokonaistuotossa ei välttämättä ole suuria eroja. Toki
4,5 %:n laskuperustekorkoiselle vakuutukselle on taattu
4,5 %:n tuotto.

Muitakin luokittelutekijöitä on käytössä. Esimerkiksi eläkeva-
kuutusten, joissa ei ole takaisinostomahdollisuutta, lisäedut
ovat usein suuremmat kuin lyhyempien säästövakuutusten
lisäedut.

Ylijäämän oikeudenmukainen allokointi sekä asiakkaiden
kesken että asiakkaiden ja vakuutusyhtiön omistajien kes-
ken voi olla haastava tehtävä.

Vakuutuksissa, joissa on korkeampi laskuperustekorko kuin
muissa, vakuutusyhtiöillä on vastuuvalkassa suurempi kor-
koriski. Rahoitusteoriassa on yleisesti oletettu, että tuotto ja
riski kulkevat käsi kädessä: mitä turvallisempi sijoituskohde
on, sitä pienempi tuotto-odotus sijoittajalla on, ja päinvas-
toin. Koska korkeaan perustekorkoon liittyy vakuutusyhtiön
kannalta korkeampi riski, eräät yhtiöt ovat jopa perustelleet,
että näillä vakuutuksilla tulisi olla alhaisempi kokonaistuotto.

Vakuutusosakeyhtiöillä voi olla myös erilaisia pääomitusstra-
tegioita, joissa pyritään optimoimaan pääoman tehokasta
käyttöä. Niistä tulisi selkeästi informoida asiakkaita.

